

Hoitotarvikejakelun ohjeistus

Maksuttomat hoitotarvikkeet ja -välineet

[Raportin tekijätiedot]

Laadittu: 13.3.2022

Heli Sjöblom, hoitotyön johtaja

Diabetesasiantuntijat: Johanna Ilvonen, Leena Forslund, Maria Andersson

Haavahoidon asiantuntijat: Tuula Korhonen, Hilla- Maria Tennberg, Päivi Karhu-Arola, Johanna Mutka

Palvelujen järjestäminen -lautakunta 29.3.2023

Sisällysluettelo

Johdanto	3
1 Maksuttomat hoitotarvikkeet ja -välineet pitkäaikaissairauksien hoidossa	4
1.1 Puolesta- asiointi	5
1.2 Lähetete	5
1.3 Asiakasrekisteri	6
1.4 Hoitotarvikkeiden ja -välineiden tilaaminen	6
1.5 Maksuttomien hoitotarvikkeiden ja -välineiden piiriin kuuluvat tuotteet.....	7
1.6 Maksuttomien hoitotarvikkeiden ja -välineiden piiriin kuulumattomat tuotteet.....	7
2 Pitkäaikaissairauksien Käypä hoito- suositukset	8
3 Diabeetikon hoitovälineet	8
3.1 Verensokerimittarit.....	8
3.2 Verensokerin mittaliuskat.....	9
3.3 Veren ja virtsan ketoaineiden mittaukseen tarkoitetut mittaliuskat.....	9
3.4 Lansetit	10
3.5 Insuliiniruiskut ja insuliinikynien neulat	10
3.6 Insuliinikynät	10
3.7 Glukoosisensorointi	10
4 Haavahoitotuotteet	11
5 Inkontinenssituotteet	11
5.1 Inkontinenssisuojat	11
5.2 Inkohousut.....	12
6 Erikoissairaanhoidon lähetteen tai hoitosuunnitelman perusteella luovutettavat muut hoitotarvikkeet ja -välineet	12

Johdanto

Itä- Uudenmaan hyvinvointialue tuottaa ja järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut seitsemän kunnan alueella (Askola, Lapinjärvi, Loviisa, Myrskylä, Porvoo, Pukila, Sipoo). Väestöpohja alueella on noin 100 000. Terveydenhuoltolain (1326/2010) 24§:n mukaan hyvinvointialueen tehtävänä on järjestää alueen asukkaiden sairaanhoitopalvelut, joihin sisältyvät muun muassa sairauksien tutkimus, lääketieteellinen taudinmääritys, hoito sekä hoitosuunnitelman mukaiset pitkäaikaisen sairauden hoitoon tarvittavat hoitotarvikkeet. Kotisairaanhoidon ja kotisairaalahoidon yhteydessä annettavat hoitosuunnitelman mukaiset pitkäaikaisen sairauden hoitoon liittyvät hoitotarvikkeet ja -välineet sisältyvät hoitoon (1326/2010, 25§). Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992, 5§) määrittää, että pitkäaikaisen sairauden hoitoon liittyvät hoitotarvikkeet ovat käyttäjilleen maksuttomia.

Maksuttoman hoitotarvikejakelun piiriin kuuluvat ne henkilöt, joilla on lääketieteellisin perustein todettu pitkäaikaissairaus, joka on kestänyt vähintään kolme kuukautta ja asuvat kotona tai kotihoitoon rinnastettavassa palveluasumisen yksikössä. Asiakas saa maksuttomat hoitotarvikkeet ja -välineet siitä hoitotarvikeyksiköstä, missä hänellä on terveydenhuollon hoitosuhde. Hoitotarvikejakelu on osa terveysasemapalveluita ja pitkäaikaissairauksien hoitotarvikkeet luovutetaan kotona-asuvien asiakkaiden käyttöön pääsääntöisesti terveysasemien hoitotarvikejakelun kautta. Palveluasumisen yksiköissä asuvien hoitotarvikkeet jaetaan palveluasumisen yksikön toimesta.

Hoitotarvikejakelun tavoitteena on ensisijaisesti edistää asiakkaan omahoidon edellytyksiä ja asiakkaan sitoutumista hoitoon sekä parantaa asiakkaan toiminta- ja työkykyä. Hoidon kannalta tarkoituksenmukaisilla hoitotarvikkeilla ja -välineillä voidaan edistää asiakkaan kotona selviytymistä ja ehkäistä siirtymistä raskaampien palvelujen piiriin. Oikeat ja vaikuttavat hoitotarvikkeet ja -välineet vähentävät sekä komplikaatoriskejä, lääkärikäyntejä että kotihoidon tarvetta.

Hoidosta vastaava terveydenhuollon ammattilainen määrittelee hoitotarvikkeiden tarpeen ja tekee hoitotarvikelähetteen. Läheteessä tulee olla muun muassa lääkärin diagnoosit pitkäaikaissairauksista, joiden hoitoon hoitotarvikkeita tarvitaan. Hoitotarvikejakelun piiriin kuuluvat muun muassa diabeteksen hoitotarvikkeet, kroonisen haavan hoitotuotteet, kertakatetrit, happihoitotarvikkeet, letkun kautta ravitsemisen tarvikkeet ja henkitorviavanteen hoitotarvikkeet. Läheteet maksuttomiin hoitotarvikkeisiin tulevat hoitotarvikejakeluun sekä alueen perusterveydenhuollon sisältä että hyvinvointialueen ulkopuolisilta toimijoilta kuten erikoissairaanhoidosta, työterveyshuollon palveluntuottajilta ja muilta yksityisiltä palveluntuottajilta. Hoitotarvikejakelulla ei ole velvollisuutta luovuttaa asiakkaalle sellaisia tarvikkeita, joiden tarve on todettu muualla kuin julkisessa terveydenhuollossa. Tästä syystä yksityisillä palveluntuottajilla kirjattu lähete tai hoitosuunnitelma tarkistetaan terveyskeskuslääkärin toimesta aina ennen toimeenpanoa.

Hyvinvointialue ei voi asettaa tarvikkeiden ja välineiden jakelulle ehdottomia enimmäismääriä vaan hoitotarvikejakelu pohjautuu aina yksilölliseen tarpeeseen, joka on määritelty julkisen terveydenhuollon kirjaamassa asiakkaan hoitosuunnitelmassa. Tämä ohjeistus linjaa hoitotarvikejakelua yleisellä tasolla Itä- Uudenmaan hyvinvointialueella ja tukee hoitotarvikejakelua kustannusten hallinnassa muun muassa prosessin ja tilausmäärien osalta.

1 Maksuttomat hoitotarvikkeet ja -välineet pitkäaikaissairauksien hoidossa

Maksuttomien hoitotarvikkeiden ja -välineiden antaminen on osa hoitopäätöstä, joka perustuu asiakkaan yksilölliseen tarpeeseen ja on kirjattu asiakkaan hoitosuunnitelmaan. Maksuttoman hoitotarvikejakelun lähtökohtana on lääketieteellisin perustein todettu pitkäaikainen sairaus, joka on kestänyt vähintään kolme kuukautta. Päätöksen hoitotarvikkeista tekee lääkäri tai muu terveydenhuollon ammattihenkilö, joka on vastuussa asiakkaan hoidosta ja kirjoittaa maksuttomiin hoitotarvikkeisiin oikeuttavan lähetteen.

Hoitotarvikejakelu on osa potilaan kokonaishoitoa ja sisältää aina myös sairaanhoidollista ohjausta ja yksilöllistä neuvontaa. Luovutuksen yhteydessä hoitotarvikejakelusta vastaava terveydenhuollon ammattilainen arvioi välineiden ja tarvikkeiden asianmukaisuuden ja luovutettavan määrän sekä opastaa tarvikkeiden ja välineiden käytössä sekä mahdollisen jatkotilauksen teossa. Tarvikkeiden ja välineiden käytöstä opastetaan tarvittaessa myös omaisia, läheisiä ja omaishoitajia. On erittäin tärkeää, että hoitoon liittyvien tarvikkeiden ja välineiden käytön merkitys tulee ymmärretyksi nimenomaisen pitkäaikaissairauden hoidossa. Vastuu tarvikkeiden ja välineiden asianmukaisesta käytöstä on asiakkaalla. Maksuton hoitotarvikejakelu ei koske apuvälineitä.

Alle 3 kuukautta kestävä sairaus ei pääsääntöisesti kuulu maksuttomien hoitovälineiden tai -tarvikkeiden jakelun piiriin, vaan asiakas hankkii ja maksaa tarvikkeet itse. Poikkeuksia voidaan tehdä vain perustelluista syistä (esimerkiksi tartuntatautilain 3§:n mukainen infektioiden torjunta). Tilanteissa, joissa tarve on varmuudella pysyvä sekä diabetes-, dialyysi-, avannetarvikkeet ja virtsaamisen hoitotarvikkeiden ja -välineiden osalta tarvikkeita voidaan antaa terveydenhuollon ammattilaisen harkinnan mukaan heti diagnoosin jälkeen.

Ohjeistus hoitotarvikejakelusta ei rajoita yksilölliseen tarpeeseen perustuvia tarvikemääriä, joka tässä yhteydessä tarkoittaa yksilöllisen hoitosuunnitelman mukaista tarvetta. Hoitotarvikkeet luovutetaan maksutta eikä niistä peritä omavastuuosuuksia, toimitusmaksuja tai muita maksuja. Asiakkaalle ei luovuteta toiveen mukaisia tuotteita tai määriä, vaan hoitotarvikkeiden valintaa ohjaavat yksilöllisen tarpeen lisäksi terveydenhuollon ammattihenkilön tekemä arvio sekä hoitotarvikkeiden ja -välineiden kilpailutusta koskeva lainsäädäntö. Mikäli asiakas haluaa hoitotarvikevalikoimaan sisältymättömän tarvikkeen tai välineen käyttöönsä, hän joutuu sen itse sekä hankkimaan että kustantamaan. Hoitotarvikejakelun kautta jaettavat hoitotarvikkeet ja -välineet ovat kulloinkin voimassa olevien hankintapäätösten mukaisia (HUS). Vain painavista perustelluista syistä (esim. asiakkaan allergia) voidaan käyttää muita kuin voimassa olevan hankintapäätöksen mukaisia tuotteita tai tuotelistauksen rinnakkaistuotteita. Ohjeistuksen poikkeamat käsitellään aina asiakaskohtaisesti.

Maksuttomien hoitotarvikkeiden ja -välineiden jakeluun ovat oikeutettuja ne henkilöt, joiden kotikunta on Itä- Uudenmaan hyvinvointialueella tai hoitotarvikejakeluun on kotikunnan maksusitoumus. Jakeluun ovat oikeutettuja myös ne henkilöt, jotka ovat kirjallisesti valinneet terveyspalvelujen tuottajaksi Itä- Uudenmaan hyvinvointialueella sijaitsevat terveyskeskuksen. Asiakkaiden, jotka hoitotarvikejakelu ja hoitovastuu siirtyvät vaihdon mukana.

Omatoimiseen sairaanhoitoon käytettävien maksuttomien hoitotarvikkeiden ja -välineiden myöntämisen perusteena on julkisen terveydenhuollon lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattihenkilön laatima kirjallinen hoitosuunnitelma ja lähete. Jos hoitosuunnitelma on tehty muualla kuin julkisessa terveydenhuollossa, terveyskeskuslääkärin tai hyvinvointialueella työskentelevän terveydenhuollon ammattilaisen on tarkistettava suunnitelma sekä lähete ennen hoitotarvikkeiden luovuttamista.

Itä- Uudenmaan hyvinvointialueen terveydenhuollolla ei ole velvollisuutta luovuttaa sellaisia hoitotarvikkeita, joiden tarve on todettu muualla julkisessa terveydenhuollossa. Julkinen terveydenhuolto ei ole myöskään velvollinen korvaamaan sellaisia hoitotarvikkeita, joita asiakas on itse tai vakuutuslaitos on tilannut suoraan tavarantoimittajan kautta.

1.1 Puolesta- asiointi hoitotarvikejakelussa

Jos omainen tai läheinen noutaa hoitotarvikkeita tai -välineitä asiakkaan puolesta, tarvitaan lupa puolesta asioinnista. Ensisijaisesti asianosainen palauttaa puolesta asiointiin lomakkeen itse omalle terveysasemalle. Jos hän ei ole kykenevä palauttamaan lomaketta itse, lomakkeen voi täyttää valmiiksi kotona ja omainen tai läheinen toimittaa sen terveysasemalle. Lomake toimii valtakirjana ja tieto puolesta- asiointiin luvasta kirjataan potilastietojärjestelmään. Puolesta- asiointiin lupa on määräaikainen ja se voidaan rajata palvelukohtaisesti.

1.2 Lähete

Maksuttomiin hoitotarvikkeisiin ja -välineisiin tarvitaan aina lähete. Päätöksen hoitotarvikkeista ja -välineistä tekee terveyskeskuslääkäri tai muu hyvinvointialueella työskentelevä terveydenhuollon ammattihenkilö kirjoittamalla päätöksen asiakkaan hoitosuunnitelmaan ja tekemällä lähetteen. Terveydenhuollon ammattilainen selvittää lähetteen perusteella hoitotarvikkeiden ja -välineiden tarpeen ja kirjaa päätöksen hoitosuunnitelmaan. Jos asiakkaalla on potilastietojärjestelmään merkitty kotihoidon asiakkuus, hoitotarvikejakelusta vastaava terveydenhuollon ammattilainen ohjaa lähetteen eteenpäin kotihoidon palveluihin.

Maksuttomia hoitovälineitä ja -tarvikkeita koskevassa läheteessä tulee olla kirjattuna:

- lääketieteellinen syy (diagnoosi), minkä perusteella hoitotarvikkeita esitetään annettavaksi
- hoitosuunnitelma
- hoitopaikka, etenkin jos hoitopaikka on muu kuin oma terveysasema
- arvioitu kesto hoitotarvikkeiden tarpeelle (pysyvä tai väliaikainen)
- tuotteiden määrä esim. määrä/vrk tai vko tai kk
- poikkeusperustelu, jos tuotteet ovat hankintapäätöksen ulkopuolisia
- terveydenhuollon ammattihenkilön allekirjoitus, yhteystiedot

Mikäli asiakkaan hoitoon tulee myöhemmin muutoksia, jotka vaikuttavat hoitotarvikkeiden laatuun tai määrään, tarvitaan uusi lähete. Puutteellisesti täytetyt lähetteet viivästyttävät tarvikkeiden käyttöönottamista.

1.3 Asiakasrekisteri

Hoitotarvikejakelusta vastaavan terveydenhuollon ammattihenkilön tehtäviin kuuluu asiakas-kohtaisten hoitotarvikkeiden kulutuksen seuranta sekä kirjaaminen. Kaikki luovutetut hoitotarvikkeet, -välineet ja määrät on kirjattavat hyvinvointialueen käytössä olevaan potilastietojärjestelmään. Tieto kirjataan hyvinvointialueella riippumatta siitä, onko tieto tarpeesta tullut yksityiseltä palveluntuottajalta tai erikoissairaanhoidosta.

1.4 Hoitotarvikkeiden ja -välineiden tilaaminen

Asiakas saa maksuttomat hoitotarvikkeet ja -välineet siitä hoitotarvikeyksiköstä, missä hänellä on terveydenhuollon hoitosuhde. Erikoissairaanhoidosta tai hyvinvointialueen ulkopuolisista hoito- ja kuntoutusyksiköistä kotiutuvalla kirjattu lähete vastaanotetaan oman terveysaseman hoitotarvikejakelussa.

Avohoidon asiakkaat noutavat hoitotarvikkeet ja -välineet omalta terveysasemalta. Jatkotilaukset voi sovittaessa noutaa myös alueen lähiapteekeista, jolloin terveyskeskuksen aukioloajat eivät rajoita noutamista. Kotihoidon asiakkaille maksuttomat hoitotarvikkeet ja -välineet pitkäaikais sairauden hoitoon jakaa kotihoito. Kodinomaisessa ympäristössä (esimerkiksi palvelutalot ja tehostetun asumisen palvelut) asuvien hoitotarvikkeet jaetaan yksikön toimesta hoitosuunnitelman ja lähetteen perusteella tämän ohjeistuksen ehtojen mukaisesti. Palveluasumisen yksiköön tilattavat maksuttomat hoitotarvikkeet ovat aina asiakaskohtaisia eivätkä koske yksikön muuta yleistä tarvetta. Osa tarvikkeista (esimerkiksi inkontinenssituotteet, katetrit) on mahdollista saada maksuttomana kotijakeluna neljä kertaa vuodessa. Lisätoimitukset ovat maksullisia.

Kerralla luovutettava tuotemäärä voi olla korkeintaan kolmen kuukauden kulutusta vastaava. Hoitotarvikkeiden käyttöä seurataan yksilökohtaisesti ja tarvittaessa asiakas ohjataan lääkärin tai terveydenhuollon ammattilaisen vastaanotolle.

Tavanomaisia varastotuotteita (esim. verensokerin mittausliuskat) on saatavilla suoraan terveyskeskusten hoitotarvikejakeluista ilman etukäteen tehtyä tilausta. Erikoistuotteet tilataan aina asiakaskohtaisesti. Toimitusaika tilattavilla tuotteilla on muutamia päiviä, mutta erikoistuotteilla useampia viikkoja. Jotta tarvikkeet ja -välineet olisivat käytettävissä tarpeen mukaisesti, asiakas on velvollinen huolehtimaan jatkotilauksen tekemisestä 3–4 viikkoa ennen tarvikkeiden loppumista. Hoitotarvikejakelusta vastaava terveydenhuollon ammattilainen ohjaa jatkotilauksen tekemisessä.

Yhteydenotot ja tilaukset hoitotarvikejakeluun tehdään lähetteen tietojen perusteella. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella on käytössä sähköinen tilauslomake, joka ohjautuu omalle terveysasemalle. Tilauksen voi tehdä myös sähköpostitse, puhelimitse tai terveysaseman hoitotarvikejakelussa asioimalla. Hoitotarvikejakeluiden yhteystiedot ja aukioloajat sekä hoitotarvikkeiden ja -välineiden noutajat löytyvät hyvinvointialueen internet- sivustolta.

1.5 Maksuttomien hoitotarvikkeiden ja -välineiden piiriin kuuluvat tuotteet

Maksuttomien hoitotarvikkeiden ja -välineiden piiriin kuuluvat pitkäaikaissairauden jatkuessa yli 3 kuukautta:

- diabeetikon hoitotarvikkeet: verensokeriliuskat, virtsantutkimusliuskat, insuliiniruiskut, -kynät ja neulat sekä verinäytteen ottamiseen tarvittavat lansetit
- avannepotilaan hoitotarvikkeet: yksilölliset pussit, tarpeenmukaiset oheishoitovälineet
- vatsakalvodialyysipotilaan hoitotarvikkeet: steriilit taitokset, katetrit, tyhjennuspussit, suojakorkit, teipit
- sääri- ja makuuhaavan hoitotarvikkeet: sidetarvikkeet ja liuokset
- letkun kautta ravitsemisen tarvikkeet
- sairauden takia heikentyneen virtsan ja ulostuksen pidätyskyvyn hoitotarvikkeet vaikeaan tai keskivaikeaan oireistoon: vaipat, pussit, virtsankerääjät, katetrit
- keuhkojen toiminnanvajauksen tai trakeostomian yhteydessä tarvittavat hoitotarvikkeet: maskit, happiviikset, -letkut, hengitettävien lääkkeiden sumutinlaitteiden ja imulaitteiden lisäosat ja suodattimet
- katetrit, kanyylit

Ohjeistuksen lopussa on kuvattu tarkemmin jaettavien välineiden ja tarvikkeiden määrät yleisempien pitkäaikaissairauksien osalta.

1.6 Maksuttomien hoitotarvikkeiden ja -välineiden piiriin kuulumattomat tuotteet

Maksuttomien hoitotarvikkeiden ja -välineiden jakeluun eivät kuulu seuraavat tuotteet:

- lääkkeet ja niihin rinnastettavissa olevat valmisteet (voiteet, puudutusgeelit, keittosuola, peräruiskeet, haavahoidossa käytettävät hunajat, haavahoitoliuokset)
- normaalin hygienian hoitotuotteet kuten shampoo, hammastahna ym.
- käsidesinfektioaineet, puhdistuslaput, ihon desinfiointiaineet, pesuvoiteet
- pesukintaat- ja laput, ruokalaput, nenäliinat, vanut, suojakäsineet, suojaesiliinat
- kaarimaljat, muoviset alusastiat tai virtsankeräyspullot, katetrintisetit
- vuodesuojat (ns. kroonikkovaipat), patjan suojamuovit, poikkilakanat, liukulakanat, steriilit taitokset
- lääkinnälliset hoitosukat/tukisukat
- tippasuojat ja lievään inkontinenssiin tarkoitettut suojat
- laitteiden paristot (pl. insuliinipumpun ja Duodopa- pumpun paristot)
- neulankeräysastiat tai riskijäteastiat

Maksuttoman hoitotarvikkejakelun piiriin kuulumattomista tuotteista voidaan tehdä poikkeuksia vain, jos hoitosuunnitelmassa todetaan tiettyjen tarvikkeiden olevan hoidon onnistumisen kannalta välttämättömiä. Poikkeuksia voidaan tehdä myös, jos asiakkaan kotikunta on Itä- Uudenmaan hyvinvointialueen ulkopuolella ja oma hyvinvointialue myöntää maksusitoumuksen kyseisiin tuotteisiin.

2 Pitkäaikaissairauksien Käypä hoito- suositukset

Maksuttomien hoitotarvikkeiden ja -välineiden jakeluohjeistuksen pohjana on käytetty muun muassa määrien osalta voimassa olevia pitkäaikaissairauksien Käypä hoito- suosituksia.

Tyypin 2 diabetes. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin, Suomen Sisätautilääkärin yhdistyksen ja Diabetesliiton Lääkärineuvoston asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2020. Saatavilla internetissä: www.kaypahoito.fi

Insuliinipuutosdiabetes. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin, Suomen Sisätautilääkärin yhdistyksen ja Diabetesliiton Lääkärineuvoston asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2022. Saatavilla internetissä: www.kaypahoito.fi

Diabeetikon jalkaongelmat. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Diabetes Käypä hoito -neuvottelukunnan nimeämä työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2021. Saatavilla internetissä: www.kaypahoito.fi

Krooninen alaraajaava. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Ihotautilääkäriyhdistyksen asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2021. Saatavilla internetissä: www.kaypahoito.fi

3 Diabeetikon hoitovälineet

Diabeteshoitotarvikkeita annetaan asiakkaille, joilla on diagnosoitu diabetes sekä asiakkaille, joille lääkärin määräyksestä tarvitaan verensokerin seuranta esim. kortisonihoidon ajaksi. Pre-diabeetikot eli henkilöt, joilla on kohonnut verensokeri, mutta ei vielä diagnosoitua diabetesta, saavat tarvittaessa opastusta mittausarvikkeiden omaehtoiseen hankintaan. Diabeteksen ehkäisyyn kannalta ensisijaisia tärkeitä ovat elintapamuutokset kuten oikeanlainen ravinto, liikunnan lisääminen ja painonhallinta.

3.1 Verensokerimittarit

Asiakkaan käyttöön luovutetaan yksi perusmittari. Jos käytössä on useita eri mittareita, asiakas saa tarvitsemansa mittaliuskat yhteen mittariin. Verensokerimittareita luovutetaan ja vaihdetaan tarvittaessa, varamittaria ei luovuteta.

Lapsipotilaiden osalta mittarin tarve arvioidaan erikoissairaanhoidossa ja mittari(t) luovutetaan lähetteen perusteella.

Pitkäaikaiseen käyttöön mittari luovutetaan diabetesvastaanottokäynnillä tai diabeteshoitajan kanssa sovittaessa mittari voidaan luovuttaa suoraan hoitotarvikejakelusta.

Ruokavaliohoitoisten diabeetikkojen verensokeriseuranta tapahtuu ensisijaisesti vastaanottoikäntien yhteydessä. Mittari luovutetaan käyttöön vain, jos kotiseurannalla on hoidon kannalta erityistä merkitystä (esimerkiksi huonon hoitotasapainon selvittelyvaihe, lääkehoidon aloituksen harkinta). Päivittäisestä omaseurannasta ei ole tutkimuksissa osoitettu olevan merkittävää lisähyötyä, jos diabeetikon HbA1c- arvo on tavoitteen mukainen eikä hän käytä hypoglykemioille altistavia lääkkeitä. Tutkimustulosten mukaan strukturoitu veren glukoosin omamittaus

kuitenkin voi parantaa hoitotasapainoa myös 2-typin diabeteksessä. Omamittausten tarpeen vaikuttavat ensisijaisesti hoitomuoto, glukoositasapaino, hypoglykemiaherkkyys, päivärytmi ja diabeetikon omat valmiudet. Mittausten tarve, ajankohta ja tavoitteet on arvioitava ja määriteltävä aina yksilöllisesti diabeteksen hoidon ammattilaisen ja asiakkaan kanssa sekä kirjattava hoitosuunnitelmaan.

3.2 Verensokerin mittaliuskat

Diabeetikon veren glukoosipitoisuuden omamittaukseen tarkoitettujen mittaliuskojen luovutettavat määrät on kuvattu alla olevassa taulukossa. Yksilöllinen mittausten tarve on aina arvioitava diabeteshoitajan ja lääkärin kanssa sekä kirjattava hoitosuunnitelmaan.

Mittaliuskoja luovutetaan kerralla korkeintaan kolmen kuukauden tarpeen verran.

	Mittaliuskatarve/viikko	Tarpeen kesto
Insuliinipuutosdiabetes ja monipistoshoito	56	Pysyvä
Diabetes ja vain perusinsuliini tai muu hypoglykemialle altistava hoitomuoto	21	Pysyvä
Diabetes ja hoitomuoto, joka ei altista hypoglykemialle	2–14 glukoositasapainon mukaan	Pysyvä
Vaihteleva päivärytmi ja elämäntilanteet	Yksilöllinen tarve	Yksilöllinen kesto
Gestaatiidiabetes (sokerirasituksessa todettu kohonnut verensokeriarvo)*	18 (mittaukset 3x/viikko)	1-2kk
Gestaatiidiabetes, verensokeriarvot tavoitetasolla*	6 (mittaukset 1x/viikko)	Raskauden ajan
Gestaatiidiabetes, tavoitearvot ylittyvät toistuvasti, aloitetaan insuliinihoito*	56	Raskauden ajan

*Gestaatiidiabeteksen mittarit ja mittaliuskat luovutetaan neuvolapalveluista.

3.3 Veren ja virtsan ketoaineiden seurantaan tarkoitettut mittaliuskat

Ketoaineliuskat luovutetaan insuliinipuutosdiabeetikoille alla olevan taulukon mukaisesti. Luovutuksessa on huomioitava liuskojen päiväykset ja luovutettava tarpeen mukaisesti pienempiä määriä kerralla. Vaikeaa epilepsiaa sairastavien lasten ketoaineliuskat luovutetaan erikoissairaanhoidon lähetteen perusteella.

Verenketoaineliuskat	18kpl/12kk
Virtsan ketoaineliuskat	50kpl/12kk

3.4 Lansetit

Lansetit luovutetaan hoitosuunnitelman perusteella ja noudatetaan valmistajan ohjeita käytöstä. Lansetit ovat pääosin kertakäyttöisiä.

3.5 Insuliiniruiskut ja insuliinikynien neulat

Insuliiniruiskut ja insuliinikynien neulat luovutetaan hoitosuunnitelman perusteella ja noudatetaan valmistajan ohjeita käytöstä. Pistosvälineet ovat kertakäyttöisiä.

3.6 Insuliinikynät

Insuliinikynät luovutetaan alla olevan taulukon mukaisesti.

Monikäyttöinen insuliinikynä	1kpl kutakin pistettävää insuliinilaa- tua kohden/vuosi	
Normaalikäytössä rikkoutunut in- suliinikynä	Tilalle annetaan uusi (huomioidaan takuu-aika)	Viallinen/rikkoutunut kynä toimitettava hoitotarvikeja- keluun
Kadonnut tai huolimattomuuden takia rikkoutunut insuliinikynä	Asiakas hankkii uuden kynän oma- kustanteisesti valmistajalta	Ohjeistus valmistajan yh- teystiedoista hoitotarvike- jakelusta
Ylimääräiset insuliinikynät	Ei luovuteta. Esim. matkoille voidaan luovuttaa varalle kiinteäneulaisia kertakäyttöruiskuja	Poikkeuksena näkövam- maiset

3.7 Glukoosisensorointi

Sensoroivaa insuliinipumppua käyttäville diabeteslapsille ja -nuorille myönnetään tarvittavat sensorit erikoissairaanhoidon lääkärin lähetteen perusteella.

Aikuisille sensoroivan verensokerimittarin tarve arvioidaan hoitavassa yksikössä (erikoissai-
raanhoito tai terveysaseman diabeteslääkäri) ja erillisten kriteerien perusteella. Väliaikaiseen
käyttöön (esimerkiksi koekäyttö) sensoroivan verensokerimittarin voi saada diabeteshoitajan
arvioinnin perusteella. Sensorin käyttö edellyttää aina asiakkaan sitoutumista sovittuihin senso-
rointimääriin. Mikäli sensorin käyttö ei ole aktiivista tai sovitun mukaista tai siitä ei todeta olevan
hyötyä, käyttö lopetetaan ja seuranta jatketaan tavallisella verensokerimittarilla.

Tyypin 2 diabeetikkojen verensokeriseurantaan ei pääsääntöisesti myönnetä glukoosisensoria.
Jos diabeetikolle muodostuu insuliinipuutos, tarve tulee kirjata lähetteeseen insuliinipuutos-
diagnoosia tukevien perustein ja käsitellään aina asiakaskohtaisesti.

4 Haavahoitotuotteet

Haavatuotteet ovat asiakkaalle maksuttomia, kun haava on diagnosoitu krooniseksi tai terveydenhuollon ammattilainen on arvioinut haavahoidon kestävän yli 3kk. Haavahoidon vaikuttavuuden kannalta on erityisen tärkeää, että tuotevalinnat ovat haavahoidossa alusta alkaen oikeat. Maksuttomien haavatuotteiden piiriin kuuluvat säännöllisessä haavakontrollissa tarvittavat tehdaspuhtaat vanutikut, siderullat ja teipit varsinaisten haavatuotteiden lisäksi. Akuuttien ja lyhytkestoisten (alle 3kk) haavojen hoitotuotteet eivät kuulu maksuttoman hoitotarvikejakelun piiriin.

Haavan paikallishoidon lisäksi on haavahoidossa huomioitava tukihoidot esimerkiksi turvotuksen hoito, kevennyshoito ja paineenpoisto haavatyypistä riippuen. Haavan mekaaninen puhdistaminen tulee tehdä, kunnes haavapohja puhdistuu kuolleesta kudoksesta (pois lukien iskeemiset haavat, joihin tehtävä verenkierron selvitys), haavan huuhtelussa on käytettävä ensisijaisesti juomakelpoista kehon lämpöistä vettä, onkalohaavoissa tai tuoreissa leikkaushaavoissa (alle 24 h) käytetään huuhteluun keittosuolaliuosta.

Avohoidon asiakkaiden hoitotuotteiden maksuttomuus edellyttää aina hoitosuhdetta terveysasemalle eli toisin sanoen säännöllistä haavahoitoa ja -kontrollia. Ikääntyvien palvelujen yksiköt sekä terveyskeskussairaalan osastot konsultoivat hyvinvointialueen haavahoidon asiantuntijoita sovitun käytännön mukaisesti, jos hoitovastetta ei saavuteta kuukauden kuluessa hoidon aloituksesta. Ostopalveluyksiköt konsultoivat sovitusti haavahoidon asiantuntijoita aina ennen asiakas kohtaisten haavatuotteiden tilaamista ja tilaukset tuotteiden osalta tehdään hoitotarvikejakelun kautta.

5 Inkontinenssituotteet

5.1 Inkontinenssisuojat

Virtsainkontinenssissa erotellaan kolme eri vaikeusastetta alla olevan taulukon mukaisesti. Ennen tuotteiden pitkäaikaista lähetystä on aina selvitettävä, voidaanko inkontinenssia hoitaa tai sen astetta lieventää esimerkiksi fysioterapian tai lääkityksen avulla. Oikeus maksuttomiin hoitotarvikkeisiin voi muuttua tai poistua.

Aste 1: lievä	Virtsa karkaa harvoin tai ponnistettaessa.	Asiakas hankkii tuotteet itse
Aste 2: keskivaikea	Virtsa karkaa useita kertoja päivässä ja määrä on noin 1,5dl kerralla.	
Aste 3: vaikea	Virtsa karkaa asennosta huolimatta jatkuvasti, pidätyskykyä ei ole.	

Diagnoosi ja vaikeusaste määritellään esitetöiden ja kliinisten tutkimusten perusteella. Suojia myönnetään diagnosoidusta sairaudesta johtuvaan päivittäiseen ja jatkuvaan kasteluun

keskivaikeaa tai vaikeaa virtsainkontinenssia sairastaville henkilöille, kun inkontinenssi on kesännyt vähintään kolme kuukautta.

Inkontinenssisuojia myönnetään seuraavien diagnosoitujen pitkäaikaissairauksien hoidossa:

- kehitysvamma (lähetteessä selkeästi kastelun mekanismi)
- selkäytimen toiminnan häiriintymiseen johtava tila
- lääketieteellisen hoidon aiheuttama virtsarakon toiminnanhäiriö
- virtsarakkoon vaikuttava primäärinen neurologinen sairaus (esimerkiksi Parkinson tai MS- tauti)
- pitkälle edennyt diagnosoitu muistisairaus
- diagnosoitu ulosteinkontinenssi
- kotona- asuva saattohoitopotilas

Inkontinenssisuojia luovutetaan korkeintaan kahta erilaista suojamalli yksilöllisen tarpeen mukaan, 1-5kpl/vrk.

- päiväsuojia 2-3kpl/vrk
- yösuojia 1-2kpl/vrk

Tarvittaessa voidaan luovuttaa verkkohousuja 1-2kpl/kk.

Yli 3- vuotiaille lapsille, joilla on kehitysviivästymä, kehitysvamma tai muu vakava sairaus, annetaan suojia erikoislääkärin läheteellä yksilöllisen hoitosuunnitelman mukaan. Tavanomainen yökastelu ei oikeuta maksuttomiin tuotteisiin.

5.2 Inkohousut

Inkohousut myönnetään asiakkaalle tukemaan itsenäistä selviytymistä WC- toiminnoissa lähteen mukaisesti (diagnoosi). Inkohousuja voidaan luovuttaa 1-3kpl/vrk yksilöllisen harkinnan perusteella.

Kaikkien inkontinenssituotteiden valinnassa on huomioitava aina todellinen tarve ja valittava käyttötarkoituksen mukaiset tuotteet päivä- ja/tai yömallista. Jos tuote on valittu tarpeen mukaisesti, tarve ei tavallisesti ylitä kolme suojaa vuorokaudessa.

6 Erikoissairaanhoidon lähetteen tai hoitosuunnitelman perusteella luovutettavat muut hoitotarvikkeet ja -välineet

Erikoissairaanhoidon lähetteen ja/tai hoitosuunnitelman perusteella (sis. diagnoosi) luovutetaan seuraavat pitkäaikaissairauksien hoitotarvikkeet ja -välineet:

- insuliinipumpun tarvikkeet, kuten esimerkiksi kanyylit, suojakotelot, asettimet, paristot
- ulosteinkontinenssituotteet, kuten esimerkiksi anaalitamponit
- suolihuuhtelujärjestelmän laite ja tuotteet, kuten esimerkiksi rektaalikatetri (20kpl/vuosi)
- avanteenhoitovälineet, kuten esimerkiksi suoli- ja virtsa-avannepusseja, -korkit ja suoja-levyt
- avannetarvikkeet, kuten esimerkiksi ihonsuojaspray, suojalevyn vaihdon yhteydessä rengas, sulkija (1kpl/vko), avannevyö (3-4kpl/vuosi), huuhtelupussit (2kpl/vuosi)

- letkun kautta ravitsemisen tarvikkeet ja gastrostomiavälineet, kuten esimerkiksi ravinnonsiirtolaitteet ja -säiliöt, ruiskut ja nenämahaletkut (nasogastrinen) kuuden viikonvälein ja PEG- letkut 8-10kk välein. Introducer- tekniikalla laitettun syöttönapin yhteydessä PEG-letkun vaihto noin joka kolmas kuukausi.
- trakeostomiavälineet, kuten esimerkiksi larytubit, sisäkanyylit, liimapohjat, puheläpät
- urologiset hoitovälineet (virtsakatetrit, virtsankeräyspussit ja -kiinnitysvälineet, ulkoiset virtsankerääjät). Virtsankeräyksen kiinnityslahje ja -nauhat eivät ole kertakäyttöisiä vaan kestävät pesua.
- keskuslaskimokatettrin hoitovälineet (ml. steriilit taitokset, ihonsuojalevyt kanyylin juureen ja puhdistukseen, steriilit haavakalvot kanyylin kiinnitykseen tarpeen mukaan)
- muut katetrit, kuten imukatetrit, imupussit ja -letkut, ileostomiakatetrit sekä rektaalikatetrit (1kpl/käyttökerta)
- happipullo ja tarvittaessa happirikastin. Huom. jos asiakas tarvitsee happea liikkuessaan kodin ulkopuolella, hän vuokraa happipullon itse lääkärintodistuksella. Asiakas ostaa lääkehapen itse ja on oikeutettu hakemaan lääkehapestä Kela- korvauksen (SV178).
- kipupumpun lääkeannostelua varten tarvittavat neulat ja ruiskut (paristot ovat omakustanteisia)
- antikoagulanttihoidon seurantaliuskat ja lansetit (vain alle 18-vuotiaille)
- pleuranesteen dreenaussarja
- CPAP- tarvikkeet

Asiakkaille, joille on tehty saattohoitopäätös, luovutetaan jakeluohjeen mukaiset hoitotarvikkeet, joiden katsotaan helpottavan hoitoa ja edesauttavan kivutonta hoitoa saattohoidon tapahtuessa asiakkaan kotona. Maksuttomaan jakeluun kuulumattomat tuotteet on kuvattu kohdassa 1.6.